

Complexnummer: 527523

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Mariëndaal

Aantal Monumentnummers van complexonderdelen
complexonderdelen

16 527524, 527527, 527528, 527529, 527530, 527531, 527534, 527536, 527537, 527538, 527539, 527540,
527541, 527542, 527543, 527544

Woonplaats

Oosterbeek

Gemeente

Renkum

Provincie

Gelderland

Locatie van het hoofdoject

Mariëndaal 8, 6861 WN te Oosterbeek

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

In structuur en deels in detail gaaf bewaarde HISTORISCHE BUITENPLAATS MARIËNDAAL met HOOFDGEBOUW met AANGEBOUWDE DIENSTWONING (1), HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG (2), ORANJERIE MET MOESTUINMUREN (3), IJSKELDER (4), BOERDERIJ 'Loobergen' met TUSSENLID en AANGEBOUWDE SCHUUR (5), BAKHUISJE met WATERPOMP (6), BOERDERIJ 'Diependal' (7), DUBBELE DIENSTWONING (9), DIENSTWONING annex ZOMERHUIS met WATERPOMP (10), SPOORWEGVIADUCT (11), TWEE SIERVAZEN (12), TWEE GIETIJZEREN TOEGANGSKOLOMMEN (13), TWEE GIETIJZEREN TOEGANGSKOLOMMEN (14), BRUGGETJE (15), THEEKOEPEL (16), VELDKAPEL (17).

Mariëndaal bestaat uit twee complexen. Het Arnhemse gedeelte van de buitenplaats valt onder het complex Mariëndaal met mon.nr. 527533. De complexonderdelen genummerd 1 t/m 4, 9 t/m 12 en 16 liggen in Oosterbeek. De complexonderdelen 2 en 5 t/m 7 en 13 t/m 15 liggen in Arnhem.

Het landgoed Mariëndaal heeft zich ontwikkeld uit het in 1392 gestichte klooster Mariënborn. Dit klooster voor de Augustijner orde der Reguliere kanunniken kreeg de naam 'Domus Fontis Beatae Mariae', oftewel 'het Huis bij de Bron van de Heilige Maria'. Het klooster werd echter ook aangeduid met de afgeleide naam 'Mariënborn'. Als gevolg van de Reformatie raakte het klooster in verval. In

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

1580 werd het gesloten, waarna de gebouwen in 1587 werden gesloopt. Omstreeks deze periode zal de naam 'Mariëndaal' in gebruik zijn gekomen. De vrijgekomen gronden werden in eerste instantie verpacht en hoofdzakelijk agrarisch geëxploiteerd.

In 1735 werden ze verkocht in de delen 'Klein Mariëndaal' en 'Groot Mariëndaal'. Klein Mariëndaal ging op in het landgoed De Brink. Johan Brantsen, telg uit een voornaam Arnhems regentengeslacht, werd eigenaar van Groot-Mariëndaal. Leden van deze familie hadden ook de landgoederen Zijpendaal en Lichtenbeek in eigendom. Johan Brantsen liet op het terrein een landhuis bouwen. Het centrale gebied van Mariëndaal werd vervolgens verder ontgonnen door aanplant van bos en omvorming van heide naar landbouwgronden. In 1791 kwam het landgoed door vererving in handen van de Arnhemse burgemeester mr. Jacob Nicolaas Otto van Eck. Hij liet onder meer het huis vergroten en bracht verdere verfraaiingen aan op het landgoed.

Op de 'Topografische kaart van de Veluwe en de Veluwezoom' van M.J. de Man uit 1807 is te zien dat centraal op het landgoed een sterrenbos met acht stralen was aangelegd. Het centrum van de ster lag op het hoogste punt van het landgoed, waarvandaan men een weids uitzicht had. Vermoedelijk was één van de lanen gericht op de toren van de Grote- of Eusebiuskerk van Arnhem.

De spoorlijn tussen Amsterdam en Arnhem (1845 geopend), deelde het landgoed fysiek in tweeën. De Topographische en Militaire Kaart uit 1850-1858 toont de nieuwe situatie. Om de ontsluiting van het landgoed via de Middellaan open te houden, werd in het dijklichaam waarop de spoorlijn ligt, een grote stenen poort gerealiseerd. In 1857 liet Gerard van Eck, zoon van Jacob van Eck, het huis vergroten en verbouwen tot het huidige aanzien. Daarbij werd het oude landhuis deels gesloopt, alleen de noordelijke aanbouw van het oude huis werd bij de nieuwbouw betrokken. In samenhang daarmee werd ook het park verfraaid. Uit deze tijd dateert een ongedateerd en ongesigneerd 'Plan van het Landgoed Mariëndaal', dat grotendeels is uitgevoerd. Door het aanwezige reliëf, als gevolg van de ligging van een 'droog-dal' uit de ijstijden, bezat het terrein ondanks de vele rechte lanen, reeds de kenmerken van een landschapspark. Dit in die tijd geliefde effect werd versterkt door de aanleg van slingerpaden rondom de waterpartijen en op de hellingen. Ook het sterrenbos werd deels omgevormd. In het midden werd een Belvédère geplaatst. Tegenover het huis werd de zogenaamde 'Zwitserse Partij' aangelegd en in 1865 werd een ruim 400 meter lange beukenloofgang aangeplant. Deze 'Groene Bedstee' is de langste berceau van Nederland. De veranderingen zijn zichtbaar op de Chromotopographische Kaart verkend in de periode 1865-1871 en op de 'Topographische Kaart der Gemeente Arnhem' van P.K.P.J. van Sloten uit 1874. In 1870 kocht Van Eck het naastgelegen buiten Boschveld ten westen en ten noorden van de Schelmseweg.

In 1939 werd op initiatief van een anonieme schenkster, ter plaatse van het oorspronkelijke Belvédère, de 'Christuskoepel' geplaatst, ontworpen door architect J. Kropholler. In de oorlogsjaren was Mariëndaal bezet door de Duitsers. Beschietingen tijdens de luchtlandingsoperatie op Oosterbeek brachten schade toe aan onder meer enkele bijgebouwen, die daarna zijn afgebroken. In 1949 kreeg het landhuis een nieuwe bestemming als bedrijfslaboratorium. In 1977 werd het ingrijpend verbouwd en aan twee zijden (achter en links) uitgebreid met moderne bedrijfsgebouwen.

In 1936 kwam het landgoed Mariëndaal grotendeels in handen van het Geldersch Landschap. Het westelijk deel, het voormalige Boschveld, werd door baronesse van Nagell van Ampse aangekocht en kwam later door vererving in het bezit van C.W.J. baron van Boetzelaer.

Het door een heuvelachtig terrein met grote hoogteverschillen gekenmerkte landgoed Mariëndaal is gelegen op het grondgebied van de gemeenten Arnhem en Renkum. Het ligt grotendeels ingeklemd tussen de Amsterdamseweg (noordzijde) en de Utrechtseweg (zuidzijde). Een open weidegebied ten zuiden van de Utrechtseweg maakt ook deel uit van de parkaanleg. In het oosten grenst de buitenplaats aan het grondgebied van zorginstelling 'Het Dorp'. Aan de westzijde sluit het landgoed aan op de buitenplaats

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Lichtenbeek en een tussen deze buitenplaatsen gelegen voormalig gemeentelijk ontginningsgebied met kleinere kavels.

Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing van het complex alsmede de aanduiding van de onderdelen aangegeven.

De moderne bedrijfsuitbreidingen rond het hoofdgebouw zijn voor de bescherming van ondergeschikt belang.

Waardering van het complex

De HISTORISCHE BUITENPLAATS MARIËNDAAL is van algemeen cultuur-, architectuur-, en tuinhistorisch belang:

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de ontwikkelingsgeschiedenis;
- vanwege de gaaf bewaarde landschappelijke tuin- en parkaanleg, grotendeels daterend uit de tweede helft van de 19de eeuw, waarin oudere formele elementen zijn opgenomen (lanenstelsel en sterrenbos met Belvédère, beide uit de 18de eeuw).
- vanwege de zorgvuldige integratie van de parkaanleg in het ter plaatse heuvelachtige landschap.
- vanwege de visuele samenhang van de complexonderdelen;
- vanwege de bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische waarde voor de gemeenten Renkum en Arnhem.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527524

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2006
Kadaster deel/nr	82869/71

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem, Oosterbeek	Renkum	Gelderland

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oosterbeek	D			9777
Oosterbeek	D			9778
Arnhem	P			4813
Oosterbeek	C			5231
Arnhem	P			20
Arnhem	P			4128
Arnhem	P			6258
Oosterbeek	C			469
Oosterbeek	C			3621
Oosterbeek	C			4877
Oosterbeek	C			3612
Arnhem	P			4047
Oosterbeek	D			8429
Oosterbeek	C			3604
Arnhem	G			296
Arnhem	P			4884
Arnhem	G			273
Arnhem	P			18
Arnhem	P			6257
Arnhem	P			46
Oosterbeek	C			3623
Arnhem	P			5484
Oosterbeek	C			4875
Arnhem	P			4814

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	G			278
Oosterbeek	C			5234
Arnhem	P			45
Arnhem	P			36
Arnhem	P			4043
Oosterbeek	C			5656
Oosterbeek	C			5232
Oosterbeek	D			8430
Arnhem	P			4570
Oosterbeek	C			5769
Arnhem	P			4046
Arnhem	P			6410
Oosterbeek	C			3625
Oosterbeek	C			4874
Arnhem	P			4056
Oosterbeek	C			5766
Arnhem	P			44
Arnhem	P			16
Oosterbeek	C			5828
Oosterbeek	C			3617
Arnhem	P			14
Oosterbeek	D			5964
Arnhem	P			32
Arnhem	P			4573
Arnhem	P			13
Arnhem	P			43
Arnhem	P			49
Oosterbeek	C			5235
Arnhem	P			19
Arnhem	P			80
Oosterbeek	C			3606
Arnhem	P			48
Arnhem	P			15
Arnhem	P			33

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	P			4049
Arnhem	P			39
Oosterbeek	C			3607
Arnhem	P			4048
Oosterbeek	C			3603
Oosterbeek	C			3613
Oosterbeek	C			4876
Oosterbeek	C			3608
Oosterbeek	D			7345
Oosterbeek	C			5655
Arnhem	P			4574
Arnhem	P			37
Arnhem	P			4572
Arnhem	P			4387
Arnhem	P			11
Arnhem	P			31
Arnhem	P			38
Arnhem	P			4818
Arnhem	G			288
Oosterbeek	C			3618
Arnhem	P			34
Arnhem	P			9
Arnhem	G			279
Oosterbeek	C			3609
Arnhem	P			30
Arnhem	P			12
Oosterbeek	C			5768
Arnhem	G			277
Oosterbeek	C			5767
Oosterbeek	C			3619
Arnhem	P			6411
Arnhem	G			271
Oosterbeek	D			7344
Oosterbeek	C			3620

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oosterbeek	C			5507
Arnhem	P			35
Oosterbeek	C			5233
Arnhem	P			10
Arnhem	P			4571
Arnhem	P			47

*Omschrijving***

Omschrijving

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. Het landgoed Mariëndaal heeft zich ontwikkeld uit het in 1392 gestichte klooster Mariënborn. In 1735 werden de gronden verkocht in de delen 'Klein Mariëndaal' en 'Groot Mariëndaal'. Johan Brantsen, telg uit een voornaam Arnhems regentengeslacht, werd eigenaar van Groot-Mariëndaal. Het gedeelte van Groot Mariëndaal tussen de Amsterdamseweg en de Utrechtseweg met het weidegebied ten zuiden van de Utrechtseweg vormt thans het huidige landgoed Mariëndaal.

Johan Brantsen liet op het terrein een landhuis bouwen. Het centrale gebied van Mariëndaal werd vervolgens verder ontgonnen door aanplant van bos en omvorming van heide naar landbouwgronden. In 1791 kwam het landgoed door vererving in handen van de Arnhemse burgemeester mr. Jacob Nicolaas Otto van Eck. Hij liet onder meer het huis vergroten en bracht verdere verfraaiingen aan op het landgoed. Op de 'Topografische kaart van de Veluwe en de Veluwezoom' van M.J. de Man uit 1807 is te zien dat centraal op het landgoed een sterrenbos met acht stralen was aangelegd. Het centrum van de ster lag op het hoogste punt van het landgoed, waarvandaan met een weids uitzicht had. Vermoedelijk was één van de lanen gericht op de toren van de Grote- of Eusebiuskerk van Arnhem, gebouwd in 1450.

Door de aanleg van de spoorlijn tussen Amsterdam en Arnhem (1845 geopend), werd het landgoed fysiek in tweeën gedeeld. Op de Topographische en Militaire Kaart uit 1850-1858 werd de nieuwe situatie ingetekend. Om de ontsluiting van het landgoed via de Middellaan open te houden, werd in het dijklichaam waarop de spoorlijn ligt, een grote stenen poort gerealiseerd.

In 1857 liet Gerard van Eck, zoon van Jacob van Eck, het huis vergroten en verbouwen tot het huidige aanzien. In samenhang daarmee werd ook het park verfraaid. Uit deze tijd dateert een ongedateerd en ongesigneerd 'Plan van het Landgoed Mariëndaal', dat grotendeels is uitgevoerd. Door het aanwezige reliëf, als gevolg van de ligging van een 'droog-dal' uit de ijstijden, bezat het terrein ondanks de vele rechte lanen, reeds de kenmerken van een landschapspark. Dit in die tijd geliefde effect werd versterkt door de aanleg van slingerpaden rondom de waterpartijen en op de hellingen. Het sterrenbos verloor hierdoor een deel van zijn strakke vorm terwijl op het middelpunt een Belvédère werd geplaatst. De romantische plek tegenover het huis werd ook wel de 'Zwitserse Partij' genoemd. In 1865 werd een ruim 400 meter lange beukenloofgang aangeplant. Deze 'Groene Bedstee' is de langste berceau van Nederland. De veranderingen zijn zichtbaar op de Chromotopographische Kaart verkend in de periode 1865-1871 en op de 'Topographische Kaart der Gemeente Arnhem' van P.K.P.J. van Sloten uit 1874. Van Eck liet ook de dienstwoningen bouwen in het parkgedeelte ten zuiden van de spoorlijn, waaronder een markante portiers- annex tuinmanswoning bij de oprijlaan aan de Utrechtseweg (1861; na oorlogsschade grotendeels gewijzigd herbouwd in 1948; niet beschermd).

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In 1939 werd op initiatief van een anonieme schenkster, ter plaatse van het oorspronkelijke Belvédère, de 'Christuskoepel' geplaatst, ontworpen door architect J. Kropholler.

In de plattegrond van de parkaanleg bepalen noord-zuid lopende rechte lanen (vnl. 18de eeuw) de hoofdaanleg van het landgoed waartussen zich afwisselend open weilanden/akkers en beboste percelen bevinden. De Middellaan, waarlangs de Slijpbeek stroomt, uitmondend in enkele vijvers, vormt de langste noord-zuidas met aan de noordzijde vanwege het geaccidenteerde terrein een sterk hoogteverschil. Dit levert weidse vergezichten op in zuidelijke richting. Aan de zuidzijde eindigt de laan op de Utrechtseweg. Door de dubbele rij beukenbomen en de aansluiting op het viaduct onder het spoor krijgt de entree tot het landgoed hier extra allure. Het hoofdhuis, dat in een kom is gelegen, is evenwijdig aan, maar teruggelegen van de Middellaan gesitueerd. Deels gebouwd in de noordelijk gelegen helling bevindt zich de oranjerie met aangrenzende tuinmuur. Van de beschermde objecten op het landgoed ligt alleen de ijskelder in de directe nabijheid. In de hoek met de zuidwaarts afbuigende Schelmseweg liggen enkele rechthoekige landbouwpercelen tegen de noordelijke helling van de heuvelrug aan. Evenwijdig aan de hier oost-westlopende Schelmseweg ligt de Tafellaan waar zich de boerderij Loobergen bevindt.

Tegenover het hoofdhuis ligt een loofbos waarin zich de veldkapel bevindt, bereikbaar via het gereconstrueerde zigzagpad in de helling. Noordwaarts sluiten hierop sterk glooiende akkers aan die door de Diependaalselaan aan de oostzijde worden begrensd.

De langgerekte strook aan de westzijde van het landgoed wordt gevormd door hoofdzakelijk naaldbos met slingerpaden. Verspreid liggen hier de dienstwoning annex zomerwoning, de verbouwde theekoepel en een kleine boerderij. Het driehoekige gebied tussen de Amsterdamseweg en de Schelmseweg wordt grotendeels als landbouwgrond gebruikt en als boomkwekerij. De lanen, oorspronkelijk bestaande uit zandpaden, zijn deels verhard, deels half verhard en onverhard.

De hoofdstructuur van het landgoed bestaat uit veelal door beuken begrensde lanen, beekdalen, percelen bos en landbouwgronden. Deze liggen ingeklemd tussen vier noord-zuid lopende lange assen. De Middellaan snijdt het landgoed in twee helften waarbij het oostelijke deel door een aantal parallelle lanen eindigend op de Middellaan wordt gekenmerkt.

Op het landgoed dat door aanzienlijke hoogteverschillen in het terrein wordt gekenmerkt, heeft water steeds een voorname rol gespeeld. Langs de (spreng)beken hebben zich reeds vanaf de middeleeuwen molens bevonden. Aan de niervormige vijverkom, gelegen aan de oostzijde van de oprijlaan die aansluit op de Utrechtseweg, heeft tot in de 19de eeuw een papiermolen gestaan. Later is daar een pompinstallatie op aangesloten die het water naar een reservoir op de heuvel bracht van waaruit de lager gelegen fontein werden bediend. Na het in onbruik geraken van de molens werden op deze plaatsen vanuit een romantische gedachte met veldkeien een kleine waterval nagebouwd. Met grote zwerfkeien is het pad dat leidt naar het watervalletje aangegeven. Via een sinds de aanleg van de spoorlijn noodzakelijke duiker onder de spoordijk wordt het water van boven uit de beek aangevoerd. De duiker is gemetseld en voorzien van een toog. De wangen steken onder een helling gedeeltelijk schuin geplaatst in de spoordijk. Meer noordwaarts bevindt zich nog een waterkom met twee watervalletjes eveneens opgebouwd met veldkeien. De watervalletjes bieden tevens de mogelijkheid de beek over te steken. Aan de westzijde leidt een oorspronkelijke gemetselde trap vanuit de richting van de Middellaan naar het waterniveau.

Voor de drinkwatervoorziening was het slaan van metersdiepe putten noodzakelijk. Enkele pompen bij de verspreid over het landgoed gelegen boerderijen zijn nog steeds in gebruik.

Tegenover de achtergevel van de DIENSTWONING annex ZOMERHUIS (10) bevindt zich een tuin met vijver, gekenmerkt door

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

groenblijvende struiken en bakstenen muurtjes met muurdammetjes waarop sierelementen.

Waardering

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- als representatief voorbeeld van een 19de-eeuwse landschappelijke parkaanleg met een gaaf bewaarde 18de-eeuwse formele hoofdstructuur, die in de loop der tijd werd uitgebreid en verder ontwikkeld;
- vanwege de romantische en functionele onderdelen als watervalletjes, vijverkommen en duiker;
- vanwege het belang van de aanleg voor de geschiedenis van de tuin- en landschaps-architectuur;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527527

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2006
Kadaster deel/nr	82864/163

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Oosterbeek		Renkum		Gelderland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Mariëndaal	8			6861 WN	Oosterbeek		
Mariëndaal	10			6861 WN	Oosterbeek		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Oosterbeek		C				4877	

Omschrijving**

Omschrijving

HOOFDGEBOUW met AANGEBOUWDE DIENSTWONING (Mariëndaal). Het hoofdgebouw van de buitenplaats Mariëndaal ligt in het westelijke deel van het landgoed, ten noorden van de spoorlijn Arnhem Utrecht, waar deze de Schelmseweg kruist.

Het hoofdhuis dateert in zijn huidige vorm uit 1857. Het bezit een nagenoeg rechthoekige plattegrond en is in baksteen opgetrokken. Het bestaat uit twee bouwlagen, een souterrain en wordt door een afgeplat schilddak waarop vier schoorstenen, belegd met Oud-Hollandse pannen, gedekt. Tegen de eindgevels bevindt zich links een éénlaagse uitbouw met een als balkon dienst doend plat dak. Rechts vlijt zich de éénlaagse dienstwoning met aangekapt schilddak tegen de zijgevel.

De symmetrisch ingedeelde voorgevel bevat zeven vensterassen en wordt horizontaal geleed door een hardstenen sokkelzone, een kunststenen cordonlijst en boven afgesloten door een gekorniste kroonlijst. Hoekpilasters met een fors uitgevoerde console uitgerust met een kop onder de daklijst, markeren de hoeken evenals in de licht risalerende middenas. Deze wordt benadrukt door de ingangspartij met hardstenen trap, de vleugeldeuren onder een bovenlicht en het balkon. Dit wordt gedragen door dubbele rijkversierde consoles. De overkapping van het balkon is voorzien van een gezaagde houten druppellijst. Een gootbord waarin in het midden een klok is opgenomen geeft een tweede licht risalerende gevelgedeelte aan dat drie vensterassen omvat. In de kroonlijst wordt door de alleen hier aanwezige consoles subtiel op deze ritmiek van de gevel gewezen. De vensters, met houten dorpel en strekse boog, zijn in de twee bouwlagen van persiennes voorzien. De vensters in het souterrain zijn licht getoogd en zijn van het type houten stolpraam.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De linker zijgevel wordt ter plaatse van de eerste bouwlaag in beslag genomen door de moderne aanbouw. De verdieping bevat vier vensterassen met drie vensters van het standaardtype. Gescheiden door een venster op de rechterhoek, komt hier een balkondeur voor.

De deels gestucte achtergevel wordt grotendeels in beslag genomen door de aanbouw. De ramen zijn van het type schuifraam $3x(1+1)$.

Tegen de rechter zijgevel van het hoofdhuis heeft zich ter plaatse van de begane grond de dienstwoning gevlijd. In verband hiermee is de verdieping blind uitgevoerd. De (witgestucte) dienstwoning onder een met gesmoorde Oudhollandse pan belegd dak waarin twee vernieuwde dakkapellen, heeft in het verlengde van de voorgevel van het hoofdhuis twee $3x(1+2)$ -ruits schuiframen. De voorgevel van de dienstwoning ligt evenwijdig aan de eindgevel van het hoofdhuis, bevat links drie schuiframen en rechts, aangepast aan het niveauverschil van de straat twee kleinere ramen $3x(1+1)$ ruitsverdeling.

De achtergevel met van de weg afgekeerde voordeur bezit een $3x(1+1)$ -ruits raam.

In het interieur van het hoofdhuis is het oorspronkelijke uurwerk (fa. I.F. Weule uit Bockenem) van de klok aan de voorgevel, daterend uit 1884, in tact gebleven.

Het hoofdhuis met aangebouwde dienstwoning, dat als gevolg van de strijd in de tweede wereldoorlog die volgde op de luchtlandingen bij Oosterbeek ernstig werd geschonden, kreeg in 1949 een nieuwe bestemming als kantoorruimte en laboratorium. In 1977 werd tijdens een ingrijpende restauratie het gehele binnenwerk gesloopt waarbij alleen de buitenmuren zijn blijven staan. Ter plaatse van de linker zijgevel, waar zich oorspronkelijk een serre bevond, is een moderne, éénlaagse uitbouw gerealiseerd. Aan de achterzijde van het hoofdhuis, verbonden middels een tussenlid, bevindt zich nieuwbouw ten behoeve van het laboratorium.

Nagenoeg alle vensters zijn met aluminiumkozijnen, voorzien van de oorspronkelijke T-raamindeling, ingevuld. In de voorgevel is het overdekte balkon boven de voordeur en de klok met goetbord gereconstrueerd.

Waardering

Het HOOFDGEBOUW met AANGEBOUWDE DIENSTWONING (Mariëndaal) als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- als voorbeeld van een in hoofdvorm bewaard gebleven vroeg 19de-eeuws woonhuis met een goed bewaard oorspronkelijk uurwerk uit 1884;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de voormalige buitenplaats;
- van situationele waarde ten opzichte van de omringende onderdelen van de buitenplaats en vanwege de ligging in een kom temidden van het aan drie zijden omringende heuvelachtige terrein;
- als uitgangspunt en middelpunt van de parkaanleg van Mariëndaal;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Kasteel, buitenplaats

Landhuis

Monumentnummer*: 527528

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2006
Kadaster deel/nr	82864/145

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Oosterbeek	Renkum	Gelderland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Oosterbeek	C			4874
Oosterbeek	C			4875

Omschrijving**

Omschrijving

ORANJERIE, opgenomen in de MOESTUINMUREN. De oranjerie die vermoedelijk dateert uit de tweede helft van de 19de eeuw is noordwestelijk en haaks ten opzichte van het hoofdgebouw geplaatst, met de achterzijde deels in de helling van een heuvelrug ingebouwd. Het in de moestuinmuur opgenomen, in baksteen (Vlaams verband) opgetrokken gebouw is rechthoekig van vorm met in de langsevel aan de zuidzijde een erker met 5/8-sluiting en wordt gedekt door een platdak, met aan de achterzijde een dakschild.

De symmetrisch ingedeelde voorgevel bevat, inclusief de drie vensters in de in het midden geplaatste erker, zeven vensterassen. De vensters, met aluminium ramen, zijn licht getoogd onder gele baksteen, geplaatst tussen een aan drie zijden voorkomende natuurstenen plint en een geprofileerde kroonlijst waarop een over het midden uitspreidende soort attiek.

De linker zijgevel is blind uitgevoerd.

De achtergevel is vanwege de plaatsing in de helling van een heuvel en vanwege het dakschild beperkt in hoogte. Deze gevel bevat naast een kelderraam twee van diefijzers voorziene oorspronkelijke gekoppelde raampjes. De achterdeur is modern.

De rechter zijgevel bevat de moderne entree.

De moestuinmuur die grenst aan de eindgevels is in baksteen (Vlaams verband) opgetrokken en bezit aan de noordzijde muurdammen. In de voorzijde komen haken voor ten behoeve van de geleiding van (fruitdragende) planten/struiken. Aan de westzijde komt nog een muurdeel voor, geplaatst in noordzuid richting en de tuin van het bos afsluitend.

De inwendig verbouwde oranjerie is aan de voorzijde voorzien van aluminium kozijnen, de rechter zijgevel bevat de moderne entree. Genoemde onderdelen zijn daarmee van ondergeschikt belang.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het interieur van de orangerie is ten behoeve van de huidige bestemming als vergaderruimte gewijzigd.

Waardering

De ORANJERIE met MOESTUINMUREN als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- als goed voorbeeld van een in hoofdvorm bewaarde orangerie;
- als functioneel onderdeel van de tuincultuur op de buitenplaats;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Orangerie

Monumentnummer*: 527529

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2006
Kadaster deel/nr	82864/122

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Oosterbeek	Renkum	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Oosterbeek	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oosterbeek	C			3619

*Omschrijving***

Omschrijving

De IJSKELDER, vermoedelijk daterend uit de tweede helft van de 19de eeuw ligt op zo'n twee honderd meter noordwaarts van het huis in het heuvelachtige terrein.

De ingang van de ijskelder bevindt zich deels in de helling van de heuvel. Twee haaks op de rondboogvormig afgesloten opening geplaatste muurdelen met vlechtingen flankeren de toegang. Deze vleugels lopen sterk tot even boven de grond naar beneden af. De opening wordt door een nieuw hek afgesloten.

Waardering

De IJSKELDER als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- als goed voorbeeld van een ijskelder;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de buitenplaats;
- vanwege zijn bestemming welke is verbonden met de ontwikkeling van de koeltechniek;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Ijskelder

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527530

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82865/57

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	P			11

*Omschrijving***

Omschrijving

BOERDERIJ (hallehuis-type), uit vermoedelijk 1858 met TUSSENLID en AANGEBOUWDE SCHUUR, genaamd 'Loobergen'.

De boerderij, ten zuiden van de ter plaatse oostwest lopende Schelmseweg, bestaat uit een boerderij en een daarmee verbonden houten schuur. Het complex ligt op de rand van een hoge heuvelrug.

De boerderij met tussenlid en aangebouwde houten schuur heeft een u-vormige plattegrond en één bouwlaag. De boerderij heeft een tussen eindgevels geplaatst zadeldak gedekt met gesmoorde oud-Hollandse pannen. De in baksteen (kruisverband) opgetrokken gevels zijn voorzien van een omlopende plint.

De voorgevel is symmetrisch ingedeeld met drie tussen houten lekdorpels en strekken gevatte vensters. De ramen bevatten zesruits schuiframen. Boven het middelste raam komt een gevelsteen voor met de naam 'LOOBERGEN'. In de topgevel bevindt zich een groot rondboogvenster met zesruits stolpraam onder een uitgemetselde schouderboog.

De linker zijgevel kent enkele wijzigingen. In het woongedeelte bevinden zich twee niet-oorspronkelijke vensters met daartussen een gewijzigde deur. In het achterhuis is de gevel deels vernieuwd en bevat twee zesruits ijzeren stalramen.

De achtergevel is eveneens symmetrisch ingedeeld met in de middenas dubbele opgeklampte deuren onder een segmentboog welke is voorzien van een jaartalsteen '18 -17-8- 58'. Links en rechts van de deuren bevindt zich een halfrond stalvenster. Op de gevelhoeken komen staldeuren onder een rollaag voor. De verdieping wordt bezet door een hoiluk en in de top een rondvenster gevat in een uitgemetselde omlijsting.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Tegen de rechter zijgevel van het voorhuis is een aanbouw van een schuur geplaatst. De gevel van het stalgedeelte bevat, in een klampmuur twee betonnen stalramen. Het tussenlid is geheel in hout opgetrokken. De houten aangrenzende schuur bevat deels gemetselde gevels waartegen planken delen.

Waardering

De BOERDERIJ met TUSSENLID en AANGEBOUWDE SCHUUR als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- als typologisch voorbeeld van een hallehuisboerderij met aangebouwde schuur op een landgoed;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de buitenplaats;
- vanwege de functionele en situationele waarde door de prominente plaatsing op een heuvelrug;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal';
- als een goed voorbeeld van een vanaf het midden van de 19de eeuw gestichte ontginningsboerderij op landgoederen rondom Arnhem.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527531

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82865/36

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	P			11

*Omschrijving***

Omschrijving

BAKHUISJE met WATERPOMP. Bakhuisje en waterpomp dateren vermoedelijk uit de bouwtijd van de boerderij (1858).

Het vanuit een rechthoekig grondplan in baksteen opgetrokken bakhuis bevat een zadeldakje tussen eindgevels. In de jaren zeventig van de 20ste eeuw is het bakhuisje geschikt gemaakt voor bewoning en zijn enkele vensters vergroot. Aan de zijde van de boerderij bezit het bakhuisje een later gerealiseerde uitbouw. Aan deze zijde bevindt zich ook een oorspronkelijke waterpomp.

Waardering

Het BAKHUISJE met WATERPOMP als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- vanwege de functionele en situationele waarde door de prominente plaatsing op een heuvelrug;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	Bijgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527534

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82865/135

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	P			6410

*Omschrijving***

Omschrijving

BOERDERIJ 'Diependal'. De boerderij, gebouwd in de tweede helft van de 19de eeuw, ligt aan de oostzijde van het landgoed. De boerderij is vanaf een T-vormige plattegrond in baksteen (kruisverband) opgetrokken en wordt gedekt door een rieten kap. In het dak van het dwarsgeplaatste voorhuis twee moderne dakkapellen.

De symmetrisch ingedeelde voorgevel bevat boven een gecementeerde plint vier vensterassen. In iedere as komt, met uitzondering van de tweede travee waar zich de deur bevindt, een recht gesloten venster met stolpraam voor met gedeeld bovenlicht. Het venster, voorzien van luiken, is gevat tussen een strek en een onderdorpel.

De linker zijgevel van het voorhuis is eveneens symmetrisch ingedeeld en heeft op de begane grond een recht gesloten venster met strekse boog, een onderdorpel en een gewijzigd raam met bovenlicht. Hierboven bevindt zich een segmentboogvormig afgesloten venster met stolpraam. De aansluitende muur van het achterhuis bevat een deur en vier halfronde stalraampjes en een toiletraampje.

De rechter zijgevel van het voorhuis bezit op de begane grond een niet-oorspronkelijk venster en op de verdieping een segmentboogvormig afgesloten paar gekoppelde draairamen. In de top is een rozetvenster geplaatst. In het stalgedeelte komen drie mestdeurtjes en drie stalraampjes (type dageraad) voor.

De achtergevel telt drie korfboogvormig afgesloten staldeuren. De (vernieuwde) deeldeuren worden ter weerszijden geflankeerd door een halfronde stalraampje en een later aangebracht gedeeld stalraampje. Boven de deeldeuren bevindt zich een dubbel segmentboogvormig afgesloten hooiluik. Hierboven komt een venster met dageraadraampje voor.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

De BOERDERIJ 'Diependal' als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- vanwege de functionele en situationele waarde door de prominente plaatsing op een heuvelrug;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal';
- als een goed voorbeeld van een vanaf het midden van de 19de eeuw gestichte ontginningsboerderij op landgoederen rondom Arnhem.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527536

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2006
Kadaster deel/nr	82865/103

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Oosterbeek		Renkum		Gelderland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Mariëndaal	4			6861 WN	Oosterbeek		
Mariëndaal	6			6861 WN	Oosterbeek		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Oosterbeek		D				9778	

Omschrijving**

Omschrijving

De DUBBELE DIENSTWONING, is markant gelegen aan het einde van de oprijlaan ten zuiden van het spoorwegviaduct.

De éénlaagse dienstwoning uit 1863 bezit een rechthoekige plattegrond, is opgetrokken in baksteen en wordt gedekt door een met rode verbeterde Hollandse pannen belegd zadeldak, met de nok haaks op de oost-west lopende spoorlijn.

Als voorgevel van het dubbele pand wordt de zijde beschouwd die aan de hoofdlaan is gelegen. De gevel was ooit bepleisterd en toont nu het kruisverband in het metselwerk. De voordeur met zes ruitjes in het midden van de gevel wordt geflankeerd door twee zijlichten met luik. Met het tweeruits raam links zijn deze vensters onder een rollaag geplaatst. Rechts komt in de gevel nog een beluikt 2x(1+2) ruits venster voor. In het dakvlak komen drie moderne dakramen voor.

Van de linker zij(eind)gevel is alleen de begane grond gepleisterd. In de middenas is een segmentboogvormige deuropening waarboven een gevelsteen met jaartal '18 - 30-6 - 62'. Tussen de op beide hoeken voorkomende deurtje is nog een klein venster geplaatst. Op de verdieping zijn twee ramen. In de geveltop bevindt zich een halfrond raampje met vorktracering onder een uitgemetseld wenkbrauw-boogje. De flinke dakoverstek rust op uitstekende dakgordingen.

De plint van de achtergevel is uitgevoerd in schoon metselwerk. Hierboven bevindt zich van links naar rechts een 1x(1+2) ruits schuifraam, drie gedeelde raampjes onder een rollaag en geheel rechts naast het toiletraampje een moderne deur. In het dakvlak zijn drie veluxramen aangebracht.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De rechter zijgevel ligt evenwijdig aan de spoorlijn. Begane gronds komen twee 2x(1+2)ruits ramen voor onder een strek die is gevat tussen een uitgemetselde boog met schouders. De verdieping wordt beheerst door een triplet venster afgesloten door een begeleidende rollaag. Het geheel wordt beëindigd door een uitgemetselde schouderboog. In de geveltop is een rondvenster opgenomen met vorktracering onder een uitgemetseld wenkbrauw-boogje.

Waardering

De DUBBELE DIENSTWONING als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- vanwege de esthetische kwaliteiten in de bijzondere detaillering van ramen met uitgemetselde boogjes;
- als goed voorbeeld van een in hoofdvorm gaaf bewaarde en karakteristieke dienstwoning;
- vanwege de historisch-functionele samenhang van de woning als onderdeel van de buitenplaats Mariëndaal;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de oorspronkelijke dienstwoning;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527537

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2006
Kadaster deel/nr	82865/85

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Oosterbeek	Renkum	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Oosterbeek	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oosterbeek	C			5235

*Omschrijving***

Omschrijving

DIENSTWONING annex ZOMERHUIS met WATERPOMP. De dienstwoning is gelegen aan de westzijde van het landgoed westelijk van de ter plaatse noordzuid lopende Schelmseweg en heeft naast het huis een oorspronkelijke nog functionerende waterpomp. De woning is als dienstwoning gebouwd en midden dertiger jaren van de twintigste eeuw tot zomerhuis verbouwd.

De dienstwoning annex zomerhuis uit 1872 bezit een T-vormige plattegrond en is met het voorhuis evenwijdig aan de weg gesitueerd. Het pand is in baksteen opgetrokken en is zowel in het door een zadeldak gedekte voorhuis als in het samengestelde dak van het achterhuis met riet gedekt. Aan de achterzijde van het achterhuis is haaks op de gevel een zadeldak aangekapt. In de diverse dakschilden komen met riet doorgetrokken dakkapellen voor. Op de twee nokassen komen op elk twee schoorstenen met een dekplaat voor. Een van dekplaten is uitgerust met een metalen windvaan waarop het jaartal 1938. Het voorhuis wordt door een ondiepe voortuin, begrensd door een gietijzeren hekwerk, van de weg gescheiden.

De symmetrisch ingedeelde voorgevel met plint, wordt door vier blokgepleisterde pilasters op de hoeken gemarkeerd. De gevel bevat vijf vensterassen, met in het midden de deur onder een bovenlicht waarin een gietijzeren levensboom. Rechts van de ingang komt een gevelsteen voor waarin afleesbaar 'G. VAN ECK 18 - 14-8 - 72'. De vensters ter weerszijden met 2x(1+2)-ruits ramen, zijn alle beluikt en gevat tussen een strekse boog en houten dorpel. Gescheiden door enkele muurankers ter hoogte van de verdiepingvloer komen onder de overstekende dakrand drie kleine gietijzeren 'spinnenkopraampjes' voor. In het dakschild komen twee dakkapellen voor met driestrooms ramen.

De linker zijgevel bestaat uit de eindgevel met de rondboogvormige deur met zijlichten. Geheel links komt nog een lichtspleet voor.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Rechts bevindt zich een samengesteld venster met gekoppelde ramen onder een bovenlicht. De geveltop is beschoten vanaf de verdieping waarin twee vensters. Het achterschild van het zadeldak is aan deze zijde verder naar beneden doorgetrokken dan aan de voorgevel.

De rechter zijgevel van het voorhuis bevat een raam van het standaardtype als in de voorgevel en op de verdieping een vierruits getoogd raam. De overstek is van een gezaagde windveer voorzien en een makelaar.

De linker zijgevel van het achterhuis bevat een driestrooks venster onder een dakkapel waarin twee vierruits kantelramen. Het gevelgedeelte op de hoek met de achtergevel bevat een samengesteld beluikt venster onder een houten veranda waarop dubbele deuren uitkomen. Het aangepakte zadeldak wordt op de hoeken door ijzeren kolommen ondersteund.

De achtergevel wordt deels in beslag genomen door een trap die evenwijdig is geplaatst aan de gevel met eronder dubbele tuindeuren met luiken en links een segmentboogvormige dubbele deur met ruiten. De verdieping, waarin een raam en een deur, is beschoten. Het overstek van het voorschild rust op ijzeren kolommen.

De rechter zijgevel van het achterhuis bevat enkele stalraampjes en twee dakkapellen met samengestelde vensters.

Voor deze zijgevel staat een pomp met natuurstenen bekleding waarin casementen zijn opgesteld, gedekt door een metalen tentdakvormige afsluiting.

Waardering

De DIENSTWONING annex ZOMERHUIS met WATERPOMP als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- als goed voorbeeld van een in hoofdvorm gaaf bewaarde dienstwoning;
- vanwege de historisch-functionele samenhang van de woning met hekwerk, pomp en tuinaanleg als onderdeel van de buitenplaats Mariëndaal;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de oorspronkelijke dienstwoning tot zomerwoning en als zodanig van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527538

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2006
Kadaster deel/nr	82866/135

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Oosterbeek	Renkum	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Oosterbeek	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oosterbeek	C			5768
Oosterbeek	C			5769

*Omschrijving***

Omschrijving

Het SPOORWEGVIADUCT is in 1845 over het landgoed op een spoordijk aangelegd in het tracé Utrecht-Arnhem. Vanaf dat jaar vormt het viaduct vanaf de Utrechtseweg via de oprijlaan een poort tot de historische buitenplaats 'Mariëndaal' dat daarmee tot een belangwekkend onderdeel van de buitenplaats is geworden.

In baksteen (kruisverband) opgetrokken viaduct met rondboogvormig afgesloten doorgang onder een van een spaarveld voorzien metselwerk. De door een tongewelf overspannen opening wordt aan de noord- en zuidzijde in beide hoeken met de haaks geplaatste vleugels geflankeerd door een liseen. De vleugels die concaaf van vorm zijn, lopen evenwijdig aan de helling van het talud van de spoordijk naar beneden toe af en eindigen in een bakstenen pijler met hardstenen afdekplaat.

Waardering

Het SPOORWEGVIADUCT als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- als goed en gaaf bewaard vroeg voorbeeld van een gemetseld spoorwegviaduct;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie als poort tot het landgoed;
- vanwege de bestemming welke is verbonden met de ontwikkeling van de spoorwegen;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Funcie

Monumentnummer*: 527539

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82866/114

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Oosterbeek	Renkum	Gelderland		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oosterbeek	D			9778

Omschrijving**

Omschrijving

TWEE TUINVAZEN behorende tot de historische buitenplaats Mariëndaal.

De beide tuinvazen zijn als identieke markeringen van de oprijlaan aan de Utrechtseweg nabij de portierswoning, in een op de neoclassicistische vormtaal geënte stijl uitgevoerd en dateren vermoedelijk uit de tweede helft van de negentiende eeuw.

Elke natuurstenen tuinvaas staat op een, vermoedelijk later vervaardigde, bakstenen sokkel op vierkante grondslag. De vaas staat op een vierkant basement en heeft een geprofileerde ronde voet. De twee zijden van de vaas zijn voorzien van een in een médaillon beeldhouwd hoofd 'en profil' met lauwerkrans en toga. De onderzijde van de vaas bevat een geprofileerde versiering. De vaas is verder voorzien van een geornamenteerde deksel met bekroning.

Waardering

De TWEE TUINVAZEN als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' zijn van algemeen belang:

- als goed voorbeeld van een tuinvaas in een van het neoclassicisme afgeleide stijl;
- vanwege de ruimtelijke relatie als markering van de oprijlaan;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Tuinvaas

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 527540

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82867/121

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	P			4570

*Omschrijving***

Omschrijving

TWEE TOEGANGSKOLOMMEN. De toegangskolommen staan opgesteld aan de zuidzijde van de Schelmseweg nabij de kruising met de Amsterdamseweg, als een van de twee paren identieke markeringen van de toegang tot het landgoed Mariëndaal. De kolommen zijn uitgevoerd in een op het classicisme geënte stijl en dateren vermoedelijk uit de tweede helft van de negentiende eeuw.

Elk van de twee identieke gietijzeren, witgeschilderde toegangskolommen rust op een achthoekige sokkel die zich naar boven toe tweemaal verkleint. De ronde schacht met de (vernieuwde) belettering 'MARIENDAAL' wordt door vier zuiltjes geflankeerd en bekroond door een achthoekig deksel.

Waardering

De TWEE TOEGANGSKOLOMMEN als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' zijn van algemeen belang:

- vanwege de bijzondere esthetische kwaliteit voor wat betreft de vormgeving en het toegepaste materiaal gietijzer;
- vanwege de functionele en situationele waarde door de prominente plaatsing aan de straatzijde;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
-----------------------	---------------------	----------------

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Monumentnummer*: 527541

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82867/52

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	G			271

*Omschrijving***

Omschrijving

TWEE TOEGANGSKOLOMMEN. De toegangskolommen staan opgesteld aan de van Limburg Stirumlaan die haaks op de Amsterdamseweg is gesitueerd, als een van de twee paren identieke markeringen van de toegang tot het landgoed Mariëndaal. De kolommen zijn uitgevoerd in een op het classicisme geënte stijl en dateren vermoedelijk uit de tweede helft van de negentiende eeuw.

Elk van de twee identieke gietijzeren witgeschilderde toegangskolommen rust op een achthoekige sokkel die zich naar boven toe tweemaal verkleint. De ronde schacht met de (vernieuwde) belettering 'MARIENDAAL' wordt door vier zuiltjes geflankeerd en bekroond door een achthoekig deksel.

Waardering

De TWEE TOEGANGSKOLOMMEN als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' zijn van algemeen belang:

- vanwege de bijzondere esthetische kwaliteit voor wat betreft de vormgeving en het toegepaste materiaal gietijzer;
- vanwege de functionele en situationele waarde door de prominente plaatsing aan de straatzijde;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de buitenplaats;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
-----------------------	---------------------	----------------

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Monumentnummer*: 527542

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82867/31

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	P			33

*Omschrijving***

Omschrijving

BRUGGETJE. Van de oorspronkelijke zeven bruggetjes over de Slijpbeek resteert alleen dit exemplaar, het dateert vermoedelijk uit de tweede helft van de 19de eeuw.

Vaste brug over de Slijpbeek, gemetseld in baksteen (kruisverband) met een lage toog als onderdoorgang. De boog wordt gevormd door radiaal gemetselde strekken. Tussen de boog en het brugdek komen aan iedere zijde drie grote smeedijzeren x-vormige muurankers voor. Het uit klinkers bestaande brugdek wordt door een opgemetselde rand met een rollaag beëindigd. Deze rand zet zich over de oever voort en zwenkt daar waaivormig uit. Van de brugleuningen is alleen die aan de zuidzijde gespaard gebleven. Deze toont in smeedijzer de bijzonder rijk uitgevoerde vormen als een dageraad-motief en maaswerk gevat tussen twee achzijdige gietijzeren stijlen die worden bekroond door een granaatappel.

Waardering

Het BRUGGETJE als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- als voorbeeld van een bruggetje met esthetische kwaliteiten in de vormgeving;
- als enig bewaard voorbeeld van zeven bruggetjes op het landgoed;
- vanwege de historisch-functionele samenhang van het bruggetje met de lanen en waterlopen;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Brug(L)

Monumentnummer*: 527543

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2006
Kadaster deel/nr	82867/9

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Oosterbeek	Renkum	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Oosterbeek	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Oosterbeek	C			5231

*Omschrijving***

Omschrijving

De THEEKOEPSEL uit circa 1860 is gelegen aan de Jagerlaan die aansluit op de Parklaan bij het hoofdhuis. De Jagerlaan diende als verbindingsweg door het bos langs de dubbele arbeiderswoning aan de Schelmseweg. De theekepel vervulde een belangrijke rol in de tijd dat de familie van Eck op het landgoed uit jagen ging.

Vlak voor de Tweede Wereldoorlog (1936) is het interieur met een keukentje en badkamer in stijl uitgebouwd tot weekendwoning.

Van oorsprong achzijdige, in hout uitgevoerde theekepel, onder een met riet gedekt kegelvormig dak. Het brede overstek van het met twee dakkapellen uitgeruste dakschild wordt door houten zuilen met sokkel op poeren ondersteund. In elke, uit messing en groef bestaande plankdelen zijde komt een van een paneelluik voorzien raam met roede voor. Op de voordeur sluit een gemetselde trap aan. De theekepel rust op twee concentrische stenen muurtjes waartussen zich draagbalken bevinden.

Waardering

De THEEKOEPSEL als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

- als goed voorbeeld van een in hoofdvorm goed bewaarde theekepel;
- vanwege de historisch-functionele samenhang van de theekepel met het hoofdhuis en de verbindingsweg Jagerlaan welke waren verbonden met de jacht op het landgoed;
- als bijzondere uitdrukking van een ontwikkeling in de (bewonings)geschiedenis van de theekepel tot later weekendwoning;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Bijgebouw

Monumentnummer*: 527544

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	14 februari 2006
Kadaster deel/nr	82866/199

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Arnhem	Arnhem	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Arnhem	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Arnhem	P			44

*Omschrijving***

Omschrijving

VELDKAPEL ('Christuskoepel'). De kapel is gebouwd in 1939 door A. J. Kropholler in traditionalistische stijl en tot stand gekomen na een oproep van koningin Wilhelmina tot geestelijke en morele herbewapening. De kapel is geplaatst op een kunstmatige heuvel waarop zich voorheen een belvédère bevond.

Zevenzijdige in baksteen opgetrokken kapel, gedekt door een met leien belegd tentdak. Vier van de zeven zijden zijn gesloten en bestaan uit steens muurwerk. De drie oorspronkelijk open zijden zijn door een boog rond afgesloten met een dubbele rollaag. In het muurvlak tussen de bogen en de geprofileerde natuurstenen gootlijst bevinden zich keramische tegels met de tekst 'SURSUM CORSA'. Ter plaatse van de hoeken zijn steunberen opgesteld.

Het interieur, bereikbaar via twee treden van rode graniet, bevat centraal geplaatst, een Christusbeeld. Op de sokkel is de tekst gegraveerd 'LE CHRIST AVANT TOUT'. Tegen de binnenzijde van elke hoek staat een in natuursteen halfplastisch uitgewerkte zinnebeeldig figuur dat een van de kardinale en goddelijke deugden voorstelt. Voorts liggen in het interieur fragmenten van drie middeleeuwse grafzerken opgeslagen.

Het tentdak wordt bekroond door een stenen Grieks kruis.

Waardering

De VELDKAPEL ('Christuskoepel') als onderdeel van de historische buitenplaats 'Mariëndaal' is van algemeen belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- als een eenvoudig en harmonisch voorbeeld van een veldkapel, ontworpen door architect A.J. Kropholler in een voor hem kenmerkend traditionalistische stijl en als voorbeeld van het oeuvre van de architect;
- als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling vlak voor de Tweede Wereldoorlog;
- vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige onderdelen van de historische buitenplaats 'Mariëndaal'.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie